

4. Загородній А.Г. Банківська справа: термінологічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2010. – 508 с.
5. Івасів І.Б. Ліквідність банку в умовах маркетинго-орієнтованого менеджменту / І.Б. Івасів // Фінанси України : журнал. – 2003. – № 1. – С. 109-116.
6. Інструкція НБУ "Про порядок регулювання діяльності банків в Україні" від 28.08.2001 р., № 368. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0841-01>.
7. Карчева Г.Т. Удосконалення регулювання ліквідності банків на основі нових стандартів Базельського комітету / Г.Т. Карчева. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbu.gov.ua/ejournals/Vke/2011_2/Karcheva.pdf
8. Конопатська Л.В. Деякі питання регулювання банківської діяльності в період світової економічної кризи / Л.В. Конопатська, К.С. Раєвський // Вісник Національного банку України : журнал. – 2010. – № 2. – С. 125-128.
9. Лис І.М. Управління ліквідністю банківської системи України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит / Лис Ігор Михайлович. – К., 2010. – 20 с.
10. Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання і нагляду : наук.-аналіт. матер. / В.С. Стельмах, В.І. Міщенко, В.В. Крилова, Р.М. Набок, О.Г. Приходько, Н.В. Гришук. – К. : Вид-во Нац. банку України. Центр наук. досліджень. 2008. – Вип. 11. – 220 с.
11. Пернарівський О. Аналіз та оцінка ризику ліквідності банку / О. Пернарівський // Вісник Національного банку України : журнал. – 2006. – № 10. – С. 26-29.
12. Твердохлібова Д. Методика оцінки фінансового стану банківської системи України / Д. Твердохлібова // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2008. – № 4. – С. 43-47.

Паньків К.П. Теоретические основы банковской ликвидности

Исследованы основные подходы к толкованию ликвидности банка. Раскрыт риск ликвидности с целью ее характеристики и практика управления ликвидностью банковской системы Национальным банком Украины. Обоснованы направления совершенствования ее регулирования на основе новых стандартов Базельского комитета.

Ключевые слова: ликвидность, риск ликвидности, ликвидность банка, банковские учреждения, Национальный банк Украины, активы, пассивы.

Pan'kiv Kh.P. Theoretical foundations of bank liquidity

The main approaches to the interpretation of the bank liquidity are explored. Risk of liquidity with aim its characteristic and practice of management to bank system liquidity by the National Bank of Ukraine are disclosed. Ways of improving its regulation based on the new standards of the Basel Committee are proposed.

Keywords: liquidity, risk of liquidity, bank liquidity, banks, the National Bank of Ukraine, assets, liabilities.

УДК 338.2:658.0(477):65.012

Аспір. Ю.А. Поповіченко¹ –

Міжрегіональна академія управління персоналом

ФУНКЦІОНАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Доведено необхідність удосконалення державної політики зміцнення економічної безпеки сектору малого підприємництва національної економіки. Обґрунтовано функціональні механізми державної політики у сфері зміцнення економічної безпеки малих підприємств, визначено необхідну етапність її реалізації та перелік заходів і засобів державної політики, які в сукупності сприятимуть розвитку ефективної системи гарантування економічної безпеки вітчизняних суб'єктів малого підприємництва.

¹ Наук. керівник: проф. Т.Г. Васильців, д-р екон. наук – Львівська КА

Ключові слова: мале підприємництво, економічна безпека, функціональні механізми зміцнення.

Постановка проблеми. Важливість істотного вдосконалення державної політики зміцнення економічної безпеки малого підприємництва в Україні набуває особливої актуальності, зокрема через стихійно-хаотичний і недостатньо керований з боку держави процес формування цього сектора економіки на посттрансформаційному етапі розвитку економіки і суспільства, високий рівень вразливості підприємств цього сектору через його розміри, рівень забезпеченості матеріальними і фінансовими ресурсами, недосконале конкурентне середовище, прояви монополізму і корупції у відносинах "бізнес-державна", надмірно високий рівень тінізації у секторі малого підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процеси формування і розвитку сектору малого підприємництва України досліджено у працях З. Варналія, Т. Васильціва, М. Долішнього, М. Козоріз, В. Рябошлика та ін. Становлення механізмів системи економічної безпеки розглянуто у працях В. Геєця, Г. Пастернак-Таранушенка, В. Мунтіяна, О. Барановського, О. Власюка, В. Горбуліна, С. Пирожкова, Б. Кравченка та інших вітчизняних і зарубіжних вчених. Проте на сучасному посттрансформаційному етапі розвитку України виникає потреба удосконалення механізмів зміцнення економічної безпеки сектору малого підприємництва з урахуванням нових господарських умов та чинників, що визначають підприємницьку активність.

Постановка завдання. Метою роботи є обґрунтування функціональних механізмів забезпечення економічної безпеки сектору малого підприємництва в Україні.

Виклад основного матеріалу. Роль органів державного управління як суб'єкта системи економічної безпеки підприємництва є визначальною, проте реалізовані ними заходи мають знайти адекватне впровадження та продовження безпосередньо на рівні підприємств. Більше цього, суб'єкти підприємницької діяльності також мають певні засоби посилення їх економічної безпеки. Водночас з різних причин (не усвідомлення важливості заходів, недостатньо високий рівень компетенції апарату управління, брак фінансових ресурсів тощо) вітчизняні малі підприємства не завжди реалізують їх на практиці. Тому однією з важливих функцій представників влади має стати, крім створення сприятливих макропередумов, стимулювання розробки та реалізації малими підприємствами заходів, спрямованих на посилення їх економічної безпеки.

Зазначимо, що у більшості наукових праць [1-5] окремим аспектом проблеми, яка досліджується, та її актуальності є особливості забезпечення економічної безпеки малих суб'єктів первинної ланки економіки в умовах фінансових чи економічних криз, які: по-перше, істотно підсилюють дію дестабілізуючих чинників впливу та перешкод розвитку системи економічної безпеки; по-друге, значно обмежують можливості (передусім фінансові) органів державного управління як основного суб'єкта цієї системи; по-третє, створюють труднощі функціонування грошово-кредитної та банківської систем, що

сповільнює стан фінансових потоків та економічний розвиток, його збалансованість та знижує рівень стійкості до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів. Підтвердженням цього є усвідомлення економічної безпеки у країнах Західної Європи переважно як забезпечення "живучості" національних економік в умовах світових економічних криз.

Більше цього, вважаємо, що в умовах погіршення фінансових відносин – коли знижується рівень економічної ефективності підприємств, коли частина з них стає збитковими чи перестає здійснювати діяльність, коли скорочуються робочі місця – стає очевидним, що створення такого економіко-правового середовища, за якого більшість суб'єктів первинної ланки економіки формують належний рівень економічної безпеки, зокрема економічної стійкості, та за якого можуть належним чином прогнозувати та нівелювати ризики економічної кризи, є життєво необхідним для кожної держави.

Передумовою зміцнення безпеки є усвідомлення існуючих та потенційних загроз, що мають вплив на інтереси об'єкта системи безпеки. Окрім цього, існують як спільні, так і особливі ризики реалізації інтересів суб'єктів підприємництва у фінансовій сфері залежно від сектору підприємництва чи виду економічної діяльності, а також традиційні та додаткові, зумовлені настанням чи посиленням дії впливу економічної кризи.

Після визначення напрямів зміцнення економічної безпеки малих підприємств необхідно запропонувати конкретні заходи та засоби, а також спланувати відповідне ресурсне забезпечення їх реалізації. За результатами моніторингу реалізованих заходів часто виявляється, що за окремими з них планових чи бажаних показників не було досягнуто змін. Тому після виявлення такої ситуації доцільно повернутися до коригування та повторної реалізації окремих заходів чи навіть їх сукупності; якщо на малих підприємствах відсутні рекомендації стосовно конкретних змін, які спроможні змінити стан справ, то потрібно повернутися до результатів моніторингу рівня та характеристик економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Водночас, вважаємо, що метою виконання зазначеного на рис. алгоритму дій є забезпечити розвиток системи інформаційно-аналітичного забезпечення, системи стратегічного і тактичного, організаційного й мотиваційного управління системою економічної безпеки малих підприємств та її поступова імплементація в основу всієї планової роботи на підприємствах.

Політика зі зміцнення економічної безпеки малих підприємств може передбачати також такі дії, як аналіз можливих негативних фінансових наслідків розвитку виробничої, маркетингової, комерційної підсистем підприємства щодо стану і змін, її платоспроможності, рентабельності та прибутковості; вивчення ринку цінних паперів щодо стану привабливості на ньому цінних паперів підприємства, залучення фінансових засобів та інвестицій для розвитку, а також стосовно захисту акцій від неправомірного захоплення та встановлення контролю над майном суб'єкта господарювання; оцінка інвестиційних проектів стосовно аналогічних параметрів; вивчення комерційних та ділових пропозицій тощо.

Рис. Послідовність заходів розвитку системи економічної безпеки малого підприємства

На наш погляд, головною метою формування системи забезпечення економічної безпеки малих підприємств є гарантування їх стабільного та максимально ефективного функціонування. Основними цілями роботи із забезпечення належного рівня економічної безпеки підприємств є: сприяти досягненню мети; досягнути ефективного використання ресурсів (передусім фінансових); запобігти руйнівному впливу зовнішнього середовища; забезпечити фінансову сталість і платоспроможність; досягнути безпеки персоналу підприємства, майна і капіталу.

Відповідно до цього пропонуємо розглядати концепцію економічної безпеки малих підприємств у вигляді розгорнутої системи безпеки, яка включає об'єкти і суб'єкти безпеки, механізм забезпечення і політику безпеки. Система економічної безпеки підприємств відповідно до цієї концепції відповідає таким вимогам: комплексність, безперервність, законність, плановість, економічність, взаємодія, конфіденційність, компетентність. Одним з основ-

них елементів системи економічної безпеки підприємства є також аналіз і управління фінансовими ризиками.

Окрім цього, у процесі оцінювання поточного рівня забезпечення економічної безпеки підлягають аналізу: фінансова звітність і результати роботи підприємств, їх платоспроможність, фінансова незалежність, структура і використання капіталу та прибутку; конкурентний стан підприємств на ринку – частка ринку, яку мають суб'єкти господарювання; рівень технологій і менеджменту; ринок цінних паперів підприємства – оператори та інвестори цінних паперів, курс акцій.

Зрозуміло, що забезпечення належного рівня економічної стійкості, а також ліквідності та платоспроможності, є чи не найбільш важливим завданням кожного підприємства. Водночас на макро- чи мезорівні ієрархії управління економікою важливо забезпечити належний рівень економічної безпеки малого підприємництва, а саме – перевищення загальної суми власного капіталу суб'єктів підприємництва над загальною сумою залученого капіталу, а також перевищення суми реальних фактичних обігових активів підприємств над загальною сумою реальних фактичних короткотермінових зобов'язань.

Для цього органам державного управління потрібно реалізувати заходи, спрямовані на виявлення окремих підприємств, груп підприємств чи секторів бізнесу, які характеризуються неналежними показниками економічної стійкості та ліквідності, а також на ведення просвітницької та навчальної роботи з консультування суб'єктів підприємництва на предмет засобів покращення їх фінансового стану. До реалізації цих заходів можуть бути залучені асоціативні підприємницькі об'єднання, а також консалтингові фірми; доцільним є створення безкоштовних (для підприємців) коуч-центрів та "гарячих" телефонних ліній.

Основою таких заходів має бути розроблення типових сценаріїв покращення фінансового стану суб'єктів підприємництва та запровадження ефективного фінансового планування (розробки сукупності заходів із забезпечення розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами, збалансованості їх джерел та підвищення ефективності економічної діяльності в майбутніх періодах). При цьому вихідними передумовами фінансового планування суб'єкта господарської діяльності є: 1) основні напрями розвитку підприємства відповідно до стратегії управління ним; 2) показники економічного розвитку, які плануються, передусім обсяги господарської та інвестиційної діяльності; сума доходу (виручки) від реалізації продукції (робіт, послуг), витрат і прибутку; 3) обрана підприємством політика фінансування, його активів; 4) цільові фінансові нормативи, установлені на підприємстві; 5) прогноз кон'юнктури фінансового ринку на плановий період; 6) результати моніторингу фінансового стану суб'єкта підприємництва у передплановому періоді.

Вважаємо також, що до складових роботи у цьому напрямі можна віднести: вибір основних показників-індикаторів моніторингу; створення системи стандартів економічної діяльності; визначення сукупності інформативних звітних показників за напрямками моніторингу; обґрунтування сукупності узагальнювальних показників фактичного стану підприємства; оцінку рівня відхилення фактичних результатів економічної діяльності від планових; виявлен-

ня причин відхилень; виявлення резервів покращення фінансового стану; обґрунтування заходів покращення цільових фінансових нормативів і планових показників.

Вважаємо, що реалізація цих заходів у сукупності сприятиме розвитку ефективної системи гарантування економічної безпеки вітчизняних суб'єктів малого підприємництва.

Висновки. Отже, покращення функціональних механізмів державної політики зміцнення економічної безпеки суб'єктів малого підприємництва передбачає реалізацію такої послідовності дій: збір, опрацювання інформації та розрахунок внутрішньої, зовнішньої компонент та узагальнювального рівня економічної безпеки підприємств; запровадження постійно діючого моніторингу рівня та характеристик економічної безпеки; розроблення заходів з посилення незабезпечених функціональних складників та індикаторів економічної безпеки підприємств (обґрунтування пріоритетів подальшого зміцнення фінансової стійкості; визначення заходів, спрямованих на підвищення рівня ліквідності та платоспроможності; планування подальшого збільшення обсягів господарської діяльності, збільшення фінансового результату та рентабельності діяльності; визначення пріоритетів та джерел фінансування інвестиційно-інноваційної політики; зміцнення позицій підприємства на фондовому ринку); планування ресурсного забезпечення та очікуваних результатів заходів; реалізація заходів, контроль їх результативності та коригування; розвиток системи інформаційно-аналітичного забезпечення, системи стратегічного і тактичного, організаційного й мотиваційного управління системою економічної безпеки підприємств та її поступова імплементація в основу всієї планової роботи на малих підприємствах.

Література

1. Благодетелева-Вовк С.Л. Збалансована система показників та її використання для фінансового оздоровлення підприємств. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.exsol-ver.narod.ru/Artical/Management/enterprise.html>.
2. Глушенко С.В. Управление финансовым риском и экономическая безопасность предприятия / С.В. Глушенко // Проблемы обеспечения экономической безопасности : матер. Междунар. науч.-практ. конф. – Донецк : РИА ДонНТУ, 2001. – С. 91.
3. Гришко Н.В. Методичні аспекти оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємства / Наталія Вікторівна Гришко // Регіональні перспективи : наук. журнал. – 2002. – № 1. – С. 112-115.
4. Євдокимов Ф.І. Узагальнююча оцінка фінансової складової рівня економічної безпеки підприємства / Ф.І. Євдокимов, О.В. Мізіна, О.О. Бородіна // Економічні праці ДонНТУ. – Сер.: Економічна. – Донецьк : Вид-во ДонНТУ. – 2002. – Вип. 47. – С. 6-12.
5. Кизим М.О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства / М.О. Кизим та ін. – Харків : ВД "Інжек", 2003. – 144 с.

Поповиченко Ю.А. Функциональные механизмы укрепления экономической безопасности субъектов малого предпринимательства

Доказана необходимость совершенствования государственной политики укрепления экономической безопасности сектора малого предпринимательства национальной экономики. Обоснованы функциональные механизмы государственной политики в сфере укрепления экономической безопасности малых предприятий, определена необходимая этапность ее реализации и перечень мероприятий и средств государственной политики, которые в совокупности будут содействовать развитию

эффективной системы гарантирования экономической безопасности отечественных субъектов малого предпринимательства.

Ключевые слова: малое предпринимательство, экономическая безопасность, функциональные механизмы укрепления.

Popovichenko Yu.A. Functional mechanisms of strengthening of economic security of small business entities

The necessity of improvement of public policy of strengthening of economic security of sector of small enterprise of national economy is well-proven. Grounded functional mechanisms of public policy in the field of strengthening of economic security of small enterprises, certainly necessary stage of its realization and list of measures and facilities of public policy, which in an aggregate will assist development of the effective system of guaranteeing of economic security of domestic small business entities.

Keywords: small enterprise, economic security, functional mechanisms of strengthening.

УДК 657

Управляющий партнер Д.С. Сушко, канд. экон. наук – ТОВ "Аудиторська компанія "П.С.П. Аудит"

СУПУТНІ ПОСЛУГИ В СИСТЕМІ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто місце супутніх аудиту послуг у системі аудиторської діяльності. Проведено критичний аналіз стану вітчизняного ринку аудиторських послуг, досліджено динаміку змін у структурі аудиторських послуг згідно з вітчизняним законодавством, наведено зарубіжний досвід щодо видів супутніх аудиту послуг.

Ключові слова: послуги аудиту, супутні послуги, класифікація супутніх послуг аудиту.

Постановка проблеми. З розвитком ринкових відносин в Україні відбувається динамічний розвиток ринку аудиторських послуг. Процес реформування нормативно-правової бази і створення спеціальних механізмів у сфері послуг аудиту сприяє забезпеченню особистих, корпоративних та державних інтересів, визначає потреба розгляду теоретичних основ послуг аудиту, зокрема і супутніх аудиту послуг як їх важливої складової. Одним з актуальних питань, які потребують удосконалення, є визначення видів аудиторських послуг та побудова відповідної класифікації таких послуг.

Мета дослідження полягає у визначенні видів супутніх аудиту послуг та порівнянні класифікації аудиторських послуг в Україні та інших країнах з метою формування їх класифікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш вагомі дослідження з питань надання аудиторських послуг проведені вітчизняними та зарубіжними вченими, зокрема, Р.А. Алборовим, С.М. Бичковою, Ф.Ф. Бутинцем, В.П. Бондарем, Л.І. Вороніною, А.М. Герасимовичем, А.Я. Гончаруком, Г.М. Давидовим, Ф.Л. Деффлізом, Г.Р. Дженіком, Н.І. Дорош, А.Г. Загороднім, С.Я. Зубілевич, Р.А. Костирко, Є.А. Крупченко, М.Л. Макальською, Н.І. Петренко, О.А. Петрик, Н.А. Пірождковою, О.Ю. Редько, В.М. О'Рейллі, В.С. Рудницьким, Н.Г. Сичовим, В.В. Скобарою, Я.В. Соколовим, В.П. Суйцем, О.О. Тереховим, Б.Ф. Усачем, М.Б. Хіршем, Л.С. Шатковською, М.М. Шигун, А.Д. Шереметом та ін. З урахуванням напрацювань вчених, необхідним є подальше дослідження удосконалення класифікації аудиторських послуг в Україні, зокрема супутніх.

Виклад основного матеріалу. Аналіз ринку аудиторських послуг щодо структури замовлень у сфері аудиту, за офіційними даними Аудиторської палати України (АПУ) свідчить про значне переважання у 2006 р. супутніх аудиторських послуг (77847 од. – 70 %) порівняно з аудитом фінансової звітності. Ця тенденція збереглася і в 2010 р., в якому обсяг наданих супутніх послуг становив 112984 од. або 74 % від обсягів виконаних робіт. Динаміку супутніх послуг, наданих суб'єктами аудиторської діяльності в 2008-2011 рр. наведено на рисунку.

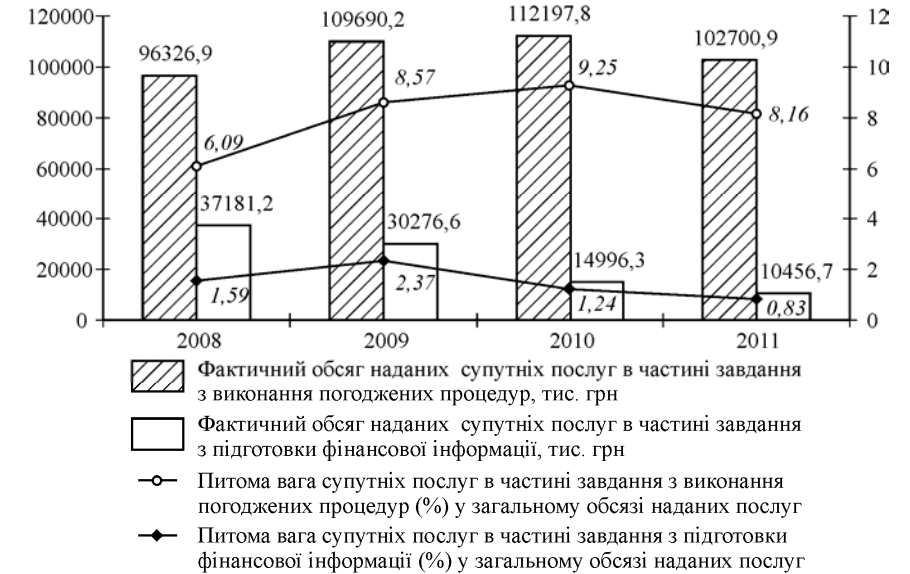

Рис. Супутні послуги, надані суб'єктами аудиторської діяльності в 2008-2011 рр. [8]

Перелік послуг, які можуть надавати аудитори (аудиторські фірми), визначає Аудиторська палата України відповідно до стандартів аудиту. Ст. 3 Закону України "Про аудиторську діяльність" регламентовано, що аудитори (аудиторські фірми), крім аудиту, можуть надавати "інші аудиторські послуги, пов'язані з їх професійною діяльністю, зокрема, по веденню та відновленню бухгалтерського обліку, у формі консультацій з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності, експертизи і оцінювання стану фінансово-господарської діяльності та інших видів економіко-правового забезпечення господарської діяльності суб'єктів господарювання" [1]. Окрім цього, аудитори (аудиторські фірми) можуть проводити перевірку іпотечного покриття відповідно до Закону України "Про іпотечні облигації" [2].

Перелік послуг, які можуть надавати аудитори (аудиторські фірми), також прийнятий рішенням Аудиторської палати України [7] від 22.12.2011 № 244/14. Цей перелік охоплює три групи:

- Група I. Послуги у сфері аудиту.